

Gedragsprotocol CBS De Wiekslag

februari 2023

1. Gewenst gedrag: hoe pakken wij dat aan?

Op De Wiekslag verwachten we dat de leerlingen, leerkrachten en ouders op een prettige manier met elkaar omgaan. Om gewenst gedrag te stimuleren, geven we het goede voorbeeld aan onze leerlingen.

Om te laten zien hoe wij een veilige school vormen en om de aanpak hiervan inzichtelijk te maken, heeft De Wiekslag een gedragsprotocol ontwikkeld. Hierin staat beschreven welke stappen de school neemt, op welk moment en wat er van leerlingen en ouders/verzorgers wordt verwacht. Ook worden de omgangsregels beschreven die door leerlingen en leerkrachten van alle groepen zijn opgesteld en waar de hele school zich aan houdt.

Ongewenst gedrag o.a. pesten (zie pestprotocol), komt helaas op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school serieus aan willen pakken. Wij voeren enerzijds een actief preventief beleid om het pesten op onze school te voorkomen; anderzijds pakken we pestgedrag serieus aan. Hiertoe gebruiken we het sociale veiligheidsprotocol van de Kanjertraining.

De leerkrachten werkzaam op De Wiekslag hebben de Kanjertraining gevolgd en volgen de daarbij behorende licentietrainingen. De lessen Kanjertraining zijn in het lesrooster opgenomen, daarnaast wordt er gedurende de dag indien actueel aandacht aan geschonken. In dit protocol wordt de Kanjertraining dan ook uitgebreid beschreven. De Kanjertraining is bedoeld om de sfeer in de klas goed te houden (preventief), of te verbeteren (curatief).

2. Wat doen we preventief en hoe doen we dat?

2.1 Inhoud Kanjertraining

We bespreken en oefenen met gedrag door middel van de volgende materialen. Deze zijn van toepassing op de kinderen, maar net zo goed op ons als volwassenen. Omdat kinderen gedrag van ons nadoen, is het van belang dat wij (ouders en het team) het goede voorbeeld geven.

Als leidraad voor hoe wij op school met elkaar om willen gaan, gebruiken we de volgende vijf uitgangspunten van de Kanjertraining. Op school ziet u deze uitgangspunten op de kanjerafsprakenposters. De kleuren verwijzen naar de petten.

Alle leerkrachten spreken de leerlingen aan in Kanjertaal, was het je bedoeling om ... In groep 1 t/m 5 wordt er gewerkt met een prentenboek en vanaf groep 6 wordt er gewerkt met een werkboek.

In elke klas wordt er een 30 tot 45 minuten per week besteed aan de kanjertraining. Er zijn 14 hoofdstukken, deze worden verdeeld over de 40 lesweken.

Elke Kanjerles eindigt met een vertrouwensoefening. Deze oefeningen zijn niet alleen 'leuke spelletjes' die kinderen met elkaar doen. De afspraak 'we vertrouwen elkaar' wordt daarmee inhoud gegeven. Deze afspraak 'We vertrouwen elkaar' is te begrijpen als 'het goede verwachten van de ander'. De ander blijkt – net als ik – iemand te zijn die te vertrouwen wil zijn.

Motor en Benzine: alles wat aan dacht krijgt, groeit

Leerlingen

Met de Kanjertraining leren we dat alles wat aandacht (benzine) krijgt groeit. Vervelend gedrag (motor) blijft doorgaan en krijgt status als kinderen meelachen en erbij staan. We maken kinderen bewust van de benzine die ze (vaak onbedoeld) geven aan gedrag dat niet prettig of storend is. Zo leren kinderen sociale verantwoordelijkheid te nemen en ervoor te kiezen om geen benzine te geven. In onveilige klassen bekrachtigen kinderen elkaar in negatief, te stoer gedrag. Pas wanneer kinderen leren om geen benzine meer te geven, als de norm verandert, dan valt er geen winst (status, populariteit) meer te behalen met negatief gedrag.

Leerkracht

De leerkracht probeert in de klas benzine (aandacht) te geven aan positief gedrag. De leerkracht spreekt benzinegevers aan: 'Geef maar geen benzine'. Hierdoor krijgt negatief gedrag minder aandacht (benzine) van de leerkracht.

Ouders

Bevraag uw kind eens of het benzine geeft in de klas. Soms klagen kinderen thuis over vervelend gedrag van een klasgenoot. Het komt geregeld voor dat kinderen onbedoeld zelf benzine blijken te geven aan dit gedrag. Dit kan door erom te lachen, door ernaar te kijken, maar ook door te klagen ('oohhh, stil nou eens, nouou, hou nou op...'). Dit houdt onbedoeld het gedrag in stand.

Waar geeft u thuis benzine aan? Lacht u om storend gedrag van uw kind, dan zal uw kind hiermee doorgaan. Spreekt u alleen uw kind aan op negatief gedrag, dan zal uw kind daarmee aandacht vragen. Geef daarom veel complimenten en benoem dus gedrag wat u prettig vindt. Dan zal dat positieve gedrag versterkt worden

Elk schooljaar wordt de oefening *motor en benzinepomp* gedaan.

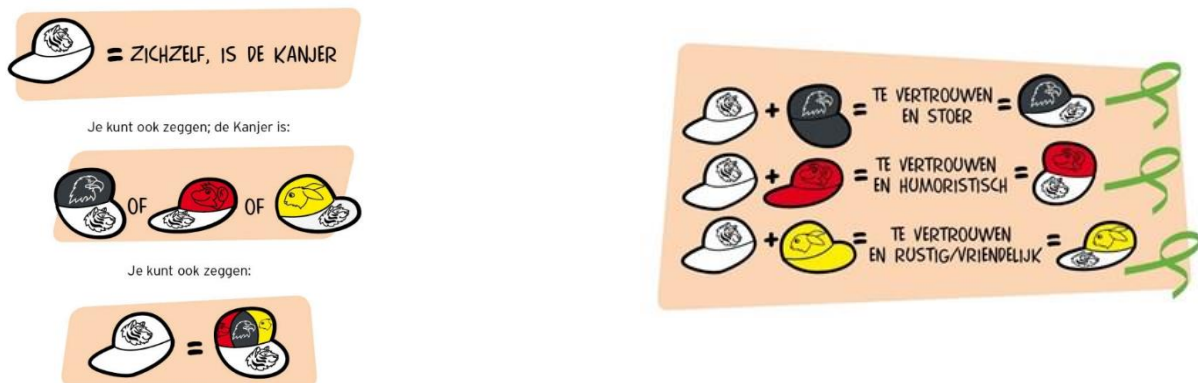
De petten

Om in gesprek te gaan over gedrag maken we vanuit de Kanjertraining gebruik van petjes met vier verschillende kleuren. Wanneer zich een probleem of stressvolle situatie voordoet, hebben we een keuze om verschillend te reageren. We maken kinderen bewust van hun gedrag en oefenen met nieuw gedrag. Kinderen kunnen zo leren kiezen voor gedrag dat bij hen past en dat prettig is voor henzelf en de ander.

De verschillende kleuren van de petten van kanjertraining

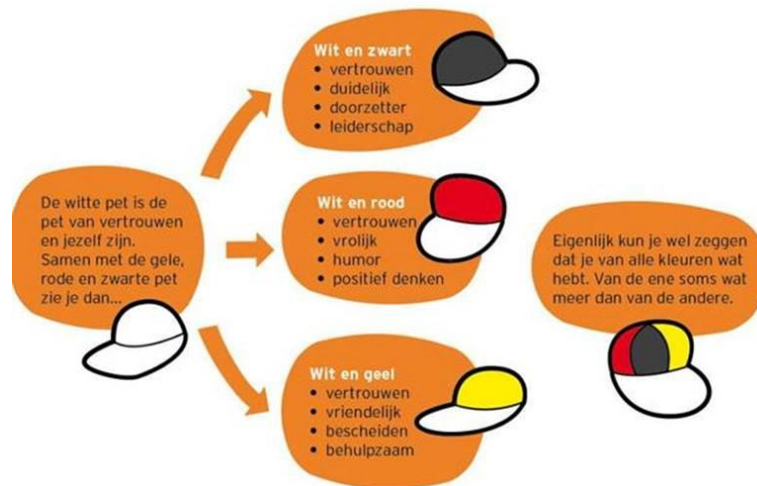
Je kunt een kanjer zijn op verschillende manier. Je kunt jezelf zijn in combinatie met de zwarte pet. Dan reageer je op een stoere manier. Je vertoont leiderschapsgedrag. Je kunt je grenzen aangeven. Je durft plannetjes te maken en bent ondernemend. Zolang naast de zwarte pet ook de witte pet van het vertrouwen aanwezig is, zullen deze kinderen zich op een hele positieve en krachtige wijze gedragen.

Je kunt ook een kanjer zijn in combinatie met de rode pet. Dan ben je vol levenslust. Je hebt een goed gevoel voor humor. Je bent optimistisch en je verstaat de kunst van het relativeren. Zolang naast de rode pet ook de witte pet van het vertrouwen aanwezig is, zullen deze kinderen op een hele positieve en opgewekte manier weten te reageren

Je kunt ook een kanjer zijn in combinatie met een gele pet. Dan ben je vriendelijk, bescheiden en aardig. Zolang naast de gele pet ook de witte pet van het vertrouwen aanwezig is, zullen deze kinderen op een hele positieve en rustige manier weten te reageren.

Uiteraard zijn er ook verschillende combinaties van petten mogelijk. Belangrijk gegeven is dat het hierbij gaat om coping. De petten zijn hulpmiddelen om op een respectvolle wijze over gedrag te kunnen praten. Kinderen zijn niet het gedrag van de pet, maar de petten staan voor de keuzes die de kinderen kunnen maken. Kinderen wordt daarmee geleerd dat ze zelf verantwoordelijkheid dragen voor de gedragskeuzes die ze maken. Zolang je drager bent van de witte pet van vertrouwen kun je ook niet zeggen dat de ene combinatie beter is dan de andere combinatie van petten.

Wanneer ontstaan de echte problemen? Dat is wanneer de witte pet van het vertrouwen wegvalt. We vervallen dan in reacties die niet meer passen bij de cultuur van wederzijds respect. Het recht van de sterkste begint te gelden. Voor de zojuist genoemde positieve eigenschappen komt dan het woordje 'te' te staan. Kinderen reageren dan te krachtig, te stoer en smeden plannen die ten kosten gaan van anderen. De vrolijke kinderen reageren nu te lollig met humor dat ten koste gaan van een ander en/of zichzelf. Het gedrag is onvoorspelbaar onbetrouwbaar, niet serieus te nemen en beledigend. De vriendelijke en bescheiden kinderen reageren nu angstig en te lief. Deze kinderen cijferen zichzelf helemaal weg en worden als het ware onzichtbaar. De eerste mept van de weeromstuit van zich af, de tweede maakt er een grap van en de derde geeft het op. Als het onderling vertrouwen wegvalt in een groep, dan is de kans groot dat verschillende kinderen zich depressief ontwikkelen.

In klassen waar het vertrouwen wegvalt, ontstaat dit gedrag. De basis van vertrouwen moet dan weer worden teruggezet. Gelukkig blijken de meeste mensen dit graag te willen: we willen ons liever gedragen met witte pet dan zonder. We zijn 'de weg even kwijtgeraakt'.

Het gaat mis als je niet doet als jezelf

Het gaat mis als we niet meer onszelf zijn, dan valt de witte pet weg. Je doet dan zo:

Ik schop, sla, duw, pest.

Ik maak vervelende grapjes, lach anderen uit en doe mee met de zwarte pet.

Ik doe zielig, zeg niks, kijk naar de grond.

In het aanspreken van kinderen gebruiken we pettentaal. Voorbeelden hiervan: 'Welke pet heb je nu op? Hoe kun je de witte pet erbij opzetten?', 'Ik zie een heleboel witte petten!', 'Wil je te vertrouwen zijn? Doe dan als de witte pet.' De pettentaal helpt ons om zonder oordeel het kind op zijn gedrag aan te spreken.

Let op: we koppelen nooit een pet aan een kind. De petten gaan over gedrag, en gedrag kun je veranderen. Een kind doet als een rode pet op een moment, en is de rode pet niet.

In rollenspelen gebruiken we de petten om te oefenen met gedrag.

Smileyposter

Leerlingen

Welk gedrag willen we wel en niet op school? Waar ligt de grens? De smileyposter geeft hier handvatten voor. Wij willen kinderen leren om rekening met elkaar te houden. Let dus een beetje op de gevoelens van de mensen om je heen. Check even of de ander zich nog goed voelt bij jouw gedrag. Andersom geldt ook: het is jouw verantwoordelijkheid om aan te geven wanneer je je ergens niet prettig bij voelt. De meeste mensen bedoelen het goed, maar het gaat wel eens mis. Je helpt de ander door je grens aan te geven: "Ik vind het vervelend als je ... doet. Wil je dat anders doen?"

	Dit doen we wel	Dit doen we niet	
Voel je jezelf hier goed bij?	wel op school en overal 	niet op school en overal 	
Kijk of vraag of je klasgenoot nog blij is.	 ik	 ik	Je doet iets waar een ander last van heeft. Of je geeft benzine aan storend gedrag (motor) waardoor deze door wil gaan.
Vindt de juf of meester dit nog prettig?	 klas	 klas vriend(in)	Je klasgenoot voelt zich daar niet fijn bij
Zouden je ouders dit goed vinden?	 leraar	 leraar	De leerkracht wordt er niet blij van.
Allemaal ja? Ga zo door!	 ouders	 ouders	Je ouders vinden dit niet prettig.
	 Ga zo door!		Iemand niet blij? Was dat je bedoeling?

Leerkrachten, ouders en directie

De smileyposter is ook van toepassing op de volwassenen rondom de leerlingen. Wat mogen wij (school en ouders) van elkaar verwachten?

- Als we ons zorgen maken om een kind, dan overleggen we respectvol met de kinderen, ouders en de leerkracht. We geven elkaar feedback. Dat betekent dat we op het schoolplein of via internet niet slecht spreken over een ander: we gaan met die ander in gesprek. Kortom: We spreken met respect over en met elkaar.
- We zoeken een oplossing die goed is voor het kind, de klasgenoten, de ouders en de school.
- Soms bedoelt de ander iets goed, maar ervaar je het als vervelend. We geven dan rustig onze grens, zodat de ander rekening met je kan houden.

3. Overtreding van de afspraken

Op CBS De Wiekslag mogen we allemaal verschillend zijn. Conflicten horen erbij en geven de mogelijkheid dat kinderen zich verder ontwikkelen. De kinderen geven we de kans om zelf hun conflict op te lossen. Als dit niet het gewenste resultaat geeft wordt de leerkracht erbij gehaald. De leerkracht neemt een neutrale rol aan.

3.1 Observatielijsten Kanjertraining

Jaarlijks wordt twee keer de observatielijst van de Kanjertraining van ieder kind ingevuld (november en mei). Dit is een leerlingvolgsysteem dat aansluit bij de "Kanjertaining". De kinderen worden dan gevolgd in hun sociale vaardigheden. Vanaf groep 4 moeten de leerlingen een sociogram invullen en vanaf groep 5 moeten ze ook de leerlingenvragenlijst invullen. Vervolgens ontstaat een overzicht van de sterke en de zwakke kanten in het gedrag van een leerling en van de groep. De leerkracht gebruikt dit om zo nodig extra ondersteuning te bieden. Extra ondersteuning wordt met ouders besproken en vastgelegd in een groepsplan of een individueel plan.

3.2 Overtreding van de afspraken

Natuurlijk komt het voor dat een afspraak met betrekking tot het 'protocol gedrag' incidenteel wordt 'vergeten' (elk kind luistert wel eens niet). Wij vinden het in dat geval belangrijk opnieuw uit te leggen welke afspraak/regel het kind vergeten is. Komt bepaald gedrag veelvuldig voor en blijkt dit gedrag moeilijk te corrigeren, dan is er sprake van structureel probleemgedrag.

Als team vinden wij het vooral van belang een goed antwoord te hebben op dit structurele probleemgedrag.

Wij willen dat ouders goed op de hoogte worden gehouden van probleemgedrag en de verbetering of verslechtering, zodat de problemen niet te groot worden. Wij zullen dan ook ons best doen om dat zo duidelijk mogelijk met de ouders te communiceren.

Ons belangrijkste uitgangspunt is, dat wij als school/leerkracht zo snel mogelijk telefonisch contact opnemen met de ouders als een kind zich structureel niet aan de afgesproken regels houdt. Daarbij hanteren we de stappen in dit protocol, waarin we aangeven hoe we met overtredingen willen omgaan. Bij pestgedrag volgen we het anti-pestprotocol.

3.3 Stappenplan bij overtreding van de afspraken

De school maakt onderscheid tussen onvermogen en onwil.

Is er sprake van onvermogen, dan mag deze leerling erop vertrouwen dat hiermee rekening wordt gehouden. Deze leerling heeft veel te leren in een moeizaam proces. De omgeving heeft daar begrip voor. Is er sprake van onwil, dan krijgt deze leerling een grens gesteld, ook als dat samengaat met onvermogen. Bij onwil kan geen beroep meer worden gedaan op begrip vanuit de omgeving. Die rek is eruit. Het kan namelijk niet zo zijn dat de omgeving overal rekening mee moet houden, en dat het onwillige kind om wat voor reden dan ook 'de eigen gang' mag gaan.

De IB'er is nauw betrokken bij onderstaande stappen. De jeugdcoach op school (JOS) kan op elk moment gevraagd worden om te ondersteunen.

De volgende stappen worden gehanteerd:

Stap 1

Een gesprek na schooltijd met de leerling; formeel dus en niet even 'tussendoor'. Een afspraak maken met de leerling om te komen tot ander (gewenst) gedrag. Ouders worden op de hoogte gebracht. Indien nodig kan er in overleg met de leerkracht en IB'er gekeken worden of een leerling meer

ondersteuning nodig heeft door de jeugdcoach op school (JOS) of een andere extern deskundige. Het kind zal ook een passende sanctie krijgen.

Stap 2

Er kan hulpverlening ingezet worden om tot een gedragsverandering te komen. Bij voortdurend 'storend' gedrag in of buiten de klas wordt er door de leerkracht in samenwerking met de IB'er, JOS'er en ouders bekeken welke ondersteuning er nodig is.

1. Eerste incident: De leerkracht verwijderd de leerling uit het leslokaal dan wel plaatst de leerling alleen op de gang of andere ruimte in de school, indien de mogelijkheid bestaat zal een ander teamlid het kind onder zijn hoede nemen. De leerkracht neemt telefonisch contact op met de ouders/verzorgers en bespreekt het onwerkbaar gedrag van de leerling. De leerkracht maakt preventieve afspraken met de leerling en ouders/verzorgers om het onwerkbaar gedrag voor de toekomst te voorkomen. De leerkracht maakt in het leerlingendossier een korte notitie van het incident, het onwerkbaar gedrag en de gemaakte afspraken.
2. Tweede incident: Wanneer een leerling een tweede keer wederom onwerkbaar gedrag vertoont, wordt de leerling verwezen naar een andere klas. De leerkracht of IB'er meldt dit telefonisch aan de ouders met het verzoek direct na school op gesprek te komen bij de leerkracht. De leerkracht en IB'er (indien nodig directie) bespreken het onwerkbaar gedrag van de leerling. Er worden preventieve afspraken gemaakt met de leerling en ouders/verzorgers om het onwerkbaar gedrag voor de toekomst te voorkomen. De leerkracht maakt in het leerlingendossier een korte notitie van het incident, het onwerkbaar gedrag en de gemaakte afspraken.
3. Derde en volgende incident: Wanneer een leerling een derde keer wederom onwerkbaar gedrag vertoont, wordt de leerling verwezen naar de directie. De directie neemt een besluit en kan bij hoor en wederhoor beslissen over een time-out in de school. Dit wordt gemeld aan de ouders met het verzoek direct na school op gesprek te komen bij de leerkracht, IB'er en directie. Het onwerkbaar gedrag van de leerling wordt besproken met ouders. De leerkracht maakt preventieve afspraken met de leerling en ouders/verzorgers om het onwerkbaar gedrag voor de toekomst te voorkomen. De leerkracht maakt in het leerlingendossier een korte notitie van het incident, het onwerkbaar gedrag en de gemaakte afspraken.

Stap 3

Er kan hulpverlening ingezet worden om tot een gedragsverandering te komen.

Een ernstig incident leidt tot een time-out met onmiddellijke ingang. Hierbij gelden de volgende voorwaarden:

- In geval van een van een time-out wordt de leerling voor de rest van de dag de toegang tot de klas ontzegd.
- De time-out maatregel kan eenmaal worden verlengd met 1 dag.
- Daarna worden besloten tot een time-out buiten de school of schorsing voor maximaal 5 schooldagen. In beide gevallen dient de school vooraf of – indien dat niet mogelijk is – zo spoedig mogelijk contact op te nemen met de ouders.
- De ouders/verzorgers worden op school uitgenodigd voor een gesprek. Hierbij is de groepsleerkracht, IB'er en een lid van de directie van de school aanwezig.
- Van het incident en het gesprek met de ouders wordt een verslag gemaakt. Dit verslag wordt door de ouders voor gezien getekend en in het leerlingendossier opgeslagen.
- De time-out maatregel kan alleen worden toegepast na goedkeuring door de directie van de school.

Bijlage 1 Afspraken schoolplein, gang, toiletten en overblijf

Overal in school gelden de regels van de Kanjertraining, om alles goed te laten verlopen zijn er op verschillende plekken nog wat extra afspraken.

Afspraken gang

- Je loopt door de gang.
- Je praat zachtjes.
- Je houdt je handen en voeten thuis.
- Je hangt je jas en tas op.
- Je laat de gang na gebruik netjes achter.

Afspraken schoolplein

- We lopen rustig van en naar het schoolplein.
- We luisteren naar de leerkracht en TSO-medewerkers.
- We blijven buiten tijdens de pauze. Alleen met toestemming mag je naar binnen.
- Iedereen mag meedoen!
- We gooien afval in de prullenbak/vuilnisbak.
- We blijven van elkaar af tijdens het spelen. We doen dus geen vecht- en stoeispelletjes.
- We gebruiken speelmateriaal waarvoor het bedoeld is.
- We houden ons aan de vaste regels van een spel.
- We gebruiken alleen ballen op het plein tijdens een pauze.
- We voetballen alleen op het veldje bij de kleutergang.
- We voetballen alleen met een zachte bal van school.
- We stoppen direct met spelen als er wordt geklapt.
- We ruimen onze spullen netjes op.
- We gaan netjes in de rij staan als er wordt geklapt.

Bij een hulpvraag van een kind

De leerkracht/overblijf brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderend gesprek en begeleidt dit gesprek. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de stappen van de Kanjertraining. Ook de stap 'zelf proberen op te lossen' heeft begeleiding nodig. De bedoeling is om samen met de kinderen de ruzie of pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken.

Toiletten

- Was je handen.
- Zeppompje gebruik je 1 keer en je gebruikt 1 doekje om je handen af te drogen. De handdoekjes worden in de prullenbak gegooid.
- Laat de wc schoon achter.

TSO

- We luisteren naar de TSO-medewerkers.
- Tijdens de TSO gelden de schoolplein afspraken.